

4. 2022

ФАХОВА

ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

*З Новим роком —
роком Перемоги та
Різдом Христовим!*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

2020 рік назавжди змінив те, як створювались та використовувались цифрові технології в освіті. А 2022 рік навчив педагогів працювати в екстремальних умовах. У цьому році у державі розгорнулася величезна програма навчання з дому. А без якісного електронного освітнього контенту це ускладнює освітню діяльність. На II Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства», організаторами якої були Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, Інститут цифровізації освіти НАПН України, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, були розглянуті питання цифрової трансформації освіти в умовах правового режиму воєнного стану; використання і розвитку платформ для цифрової освіти; створення електронних засобів навчання: електронних підручників і посібників, відкритих онлайн-курсів, інтерактивних підручників і робочих зошитів, організації роботи бібліотеки в умовах цифровізації суспільства; освіти дорослого населення в умовах диджиталізації суспільства; розвитку цифрової, проєктувальної, інформаційної та медійної компетентностей педагогів. Захід набув широкого розголосу у педагогічній спільноті як цікавий та корисний, особливо зважаючи на умови, що склалися в суспільстві сьогодні.

Цифрова трансформація освіти – це не тільки електронні освітні ресурси. Це і створення цифрових робочих місць для учасників освітнього процесу.

В Україні процес цифровізації робочих місць прискорився на тлі карантину, пов'язаного з пандемією COVID-19. За результатами дослідження компанії EMA Partners International про вплив COVID-19 на бізнес-процеси, зі 131 організації з різних сфер – агро, фармацевтичної, ІТ – 58 % вважають віддалений режим роботи ефективним. Введення воєнного стану, проведення бойових дій, втраченні можливості викладачам і студентам працювати офлайн прискорили створення цифрових робочих місць для педагогів та студентів.

На початку жовтня 2020 року Мінцифри і корпорація Microsoft підписали Меморандум про взаєморозуміння та потенційне співробітництво для цифрової трансформації України з упровадженням сучасних цифрових технологій для автоматизації робочих місць.

Цифрове робоче місце – віртуальний еквівалент фізичного робочого місця, котрий вимагає належної організації, користування та управління, оскільки воно має стати запорукою підвищеної ефективності працівників та створення для них більш сприятливих умов праці.

В умовах цифрової економіки робочі місця перестають бути прив'язаними до фізичних місць. Вони стають "цифровими", віртуальними, мобільними, тобто такими, що не потребують постійного перебування працівника на робочому місці.

На думку віцепрезидента Microsoft у Західній Європі Клауса Хольсека (2017 р.): "У майбутньому успішними будуть ті компанії, які зламають бар'єри між людьми, їх робочим місцем і технологіями, а також нададуть можливість співробітникам бути продуктивними та креативними, де б вони не знаходилися. <...> Це вимагає такої корпоративної культури, яка ставить на перше місце саме людей".

Таким чином, цифрове робоче місце є ефективним каналом зв'язку, який:

- дозволяє побудувати ефективну взаємодію з колегами, викладачами та студентами й тим самим забезпечити дієвий та чіткий обмін інформацією – будь то освітня чи будь-яка інша інформація;
- допомагає закладам освіти та педагогічним установам забезпечити гнучкість команд, поліпшити взаємодію і збільшити залученість студентів та їх мотивацію до оволодіння новими знаннями.

Держава спрацювала на випередження, затвердивши Концепцію цифрової економіки, у якій зазначила про необхідність створення і забезпечення закладів освіти електронними освітніми ресурсами і організацію учасникам освітнього процесу цифрових робочих місць, нібито відчуваючи, які труднощі чекають попереду.

Переглянути матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства» можна за посиланням:

<http://surl.li/easff>

**Головний редактор
Світлана Жуковська**

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№ 4. 2022

Питання освіти

Тетяна Іщенко, Микола Хоменко, Володимир Зелений
Фахова передвища освіта. Гармонізація ринку освітянських послуг та ринку праці

4

Актуально

Тетяна Тимченко, Євгенія Василенко, Світлана Клименкова
Особистість викладача-науковця – важлива складова успіху здобувачів освіти

13

Алла Кузьменко

Мобільне навчання як спосіб організації і оновлення новітніх методик

17

Анатолій Литвин, Літта Максимова, Яніна Ципуринда

Моніторинг якості освіти в коледжі

20

Ростислав Нагорний, Михайло Горбачов

Партнерство заради майбутнього

26

Ірина Упатова

Квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів

29

Віталій Москальов

Науковий континуум як неперервний процес формування наукового мислення

32

Освітній процес

Тетяна Свириденко

Розрахунок та розподіл обсягів освітніх компонентів під час складання навчального плану

34

Аліна Кузьміна

Ефективність впровадження студентоорієнтовного навчання в освітньому процесі

37

Оксана Бобрик

Втілення елементів гуманізації під час викладання природничо-наукових дисциплін

39

Марина Бурлачка

Освітні тренди викладання історії України в умовах воєнного стану

42

Ольга Куропятник

Міждисциплінарна інтеграція – це формування професіоналізму майбутнього фахівця

46

Антоніна Возович

Використання сучасних освітніх методів під час викладання дисципліни «Догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка»

50

Наталія Бұдь, Олена Рибачук

Вивчення теми «Covid-19 та постковідний синдром» з використанням інтегрованого викладання

52

Михайло Кобзар

Розвиток критичного мислення студентів-медиків у процесі вивчення історії

57

Аркадій Волкотруб

Зарубіжна література як засіб формування духовних цінностей студентської молоді

60

Олексій Глухов, Олексій Туревич

Організація дистанційного навчання в закладах ФПО в умовах воєнного стану

62

Світлана Ступіна

Переваги та недоліки навчання англійської мови в новій українській школі

64

Сергій Ткаченко

Система підготовки до безперервної (переддипломної) практики (педагогічної) практики

70

Віталій Карашук

Роль та місце курсу «Культура безпеки» у закладах фахової передвищої та вищої освіти

72

Самостійна робота

Тетяна Пастушак

Мотивація самостійної роботи здобувачів освіти – шлях до самовдосконалення

76

Формуємо професійну компетентність

Оксана Костюк

Формування професійних компетентностей під час навчання фахових дисциплін

78

Валентина Акулова

Інноваційні підходи до формування економічної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін

81

Боженa Буркут

Інноваційні технології в умовах дистанційного та змішаного навчання на заняттях з хімії

84

Наталія Горбатова

Розвиток економічної компетентності в закладах ФПО

88

Олена Аллазарова

Компетентісно орієнтовані задачі з хімії як засіб формування ключових компетентностей здобувачів освіти

90

Яна Поліщук, Людмила Новікова

Застосування латиномовних компетентностей під час викладання хімії в медичному коледжі

93

Цифрова трансформація освіти

Ольга Касьян Впровадження цифрових технологій для активізації пізнавальної діяльності на заняттях з англійської мови	96
Олена Омельченко Використання сучасних інструментів GOOGLE під час вивчення інженерної графіки	100
Людмила Поперечнюк Реалізація методів інтерактивного навчання засобами цифрових технологій	103
Юлія Кісеєва Інформаційно-ресурсне забезпечення в процесі викладання гуманітарних дисциплін	106
Ольга Величкович Додатки WEB 2.0 для підтримки освітнього процесу ЗФПО	109
Олена Ленченко Створення та використання інтерактивних дидактичних матеріалів. Інфографіка	112
Ярослав Помірко Використання Google вебсайту для викладання технічних дисциплін	115

Інноваційні технології навчання

Сергій Косовський Використання технології «перевернутого навчання» як інноваційного засобу підвищення якості освіти з історії України	117
Наталія Шимчук Використання ігрових технологій на практичних заняттях з історії України	121
Наталія Хмарська Застосування сучасних технологій під час викладання спеціальних дисциплін	124
Оксана Новікова Сучасна наочність та творчі роботи здобувачів освіти під час вивчення зарубіжної літератури	127
Галина Гресь, Тамара Радченко Інтерактивні технології навчання як засіб формування фахових компетентностей	134
Ольга Бодак Копірайтинг як інформаційний розвиток сучасної освіти	138

Плекаймо мову

Валентина Мірошникова Формування духовної особистості в мовній освіті	140
---	-----

Коледж – моє життя

Віктор Сударь, Наталія Гармай, Олександр Черновол Шлях через десятиліття	143
--	-----

Освіта за кордоном

Молодий і без роботи? Університет допомагає не завжди	147
--	-----

Особистість

Петро Мазур Арсен Річинський: лікар, педагог, просвітитель	150
--	-----

Методична скринька

Олена Стичинська Моральний вигляд викладача	152
---	-----

Формуємо особистість

Валентина Шалар Інтелектуальний потенціал молоді як фактор стратегічного розвитку	155
Наталія Вдовенко Адаптація студентів – важливий етап у становленні майбутніх медичних працівників	158
Людмила Мелешук Педагогічна майстерність керівника групи в організації виховної роботи	161
Світлана Рубанова Студентське самоврядування як засіб соціалізації молоді	164

Здоров'язбережувальні технології

Марина Скарубська Сучасні тенденції здоров'язбережувальних та корекційних технологій у вокальному вихованні	166
Світлана Ющук, Руслан Ющук «ТУРФЕСТ». Спортивні традиції коледжу	170
Ігор Вінтоняк Проведення спортивно-мистецького свята «Козацькі забави» в закладі ФПО	174
Валентина Шевченко Наркотики – тварини – людина	176

Виховний захід

Олена Тарасенко Розважальне шоу «Круїз без віз»	179
---	-----

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко,
Ольга Гетья – літературні редактори

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн

Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Замовити журнал можна на сайтах:
www.nmcbook.com.ua

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

КВАЗІПРОФЕСІЙНА ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Ірина Упатова,
доктор пед. наук, професор,
в.о. завідувачки кафедри природничих дисциплін
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Анотація. Суть квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів полягає в реалізації елементів фахової діяльності, а саме: формування в них методичного досвіду, вдосконалення методичної майстерності під час самоосвіти, розвитку методичної активності, здійснення педагогічної рефлексії, реалізації професійної творчості, що відбувається під час аудиторної та позааудиторної роботи. Крім того, квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність здобувачів вищої освіти є однією з умов формування основ професійного самовдосконалення та самореалізації майбутнього вчителя.

Abstract: The essence of quasi-professional didactic-methodical training of future teachers consists in the realization of the elements of professional activity, namely: the formation of their methodical experience, the improvement of methodical mastery during self-education, the development of methodical activity, the implementation of pedagogical reflection, the realization of professional creativity, which occurs during classroom and extra-auditory work.. In addition, quasi-professional didactic-methodical activity of higher education students is one of the conditions for forming the foundations of professional self-improvement and self-realization of the future teacher.

Проблема фахової підготовки майбутніх учителів в умовах реформування системи загальної середньої освіти, реалізації концепції «Нова українська школа» є дискусійною, недостатньо розробленою, тому стає особливо актуальною, оскільки нововведення вимагають серйозних змін, перш за все на рівні дидактико-методичної підготовки особистості вчителя, що забезпечується контекстним навчанням.

Контекстне навчання розглядається вченими як послідовне моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності здобувачів вищої освіти, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів.

Актуальність проблеми квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів виражається виявленими суперечностями, що виникають, по-перше, між потребами суспільства в учителях, здатних до самоосвіти й самовиховання, саморозвитку й самовдосконалення,

і недостатнім рівнем забезпечення в педагогічних закладах вищої освіти відповідних для цього педагогічних умов; по-друге, між необхідністю професійного саморозвитку майбутніх учителів, що забезпечує їхню конкурентоспроможність та відсутністю науково обґрунтованої системи і програми професійного саморозвитку; по-третє, між об'єктивною потребою оновлення змісту вищої педагогічної освіти з урахуванням новітніх освітніх вимог та невідповідністю навчально-методичного забезпечення професійного саморозвитку майбутніх учителів, що існує в педагогічних закладах вищої освіти. Подолання зазначених суперечностей можливе за умов реалізації контекстного навчання, яке передбачає створення сприятливого фахового освітнього середовища та спрямування дидактико-методичної підготовки студентів у ньому на формування у майбутніх учителів умінь здійснювати квазіпрофесійну діяльність.

У статті контекстне навчання розглядаємо як професійно спрямовану навчальну діяльність майбутніх учителів, що вимагає від педагогічних

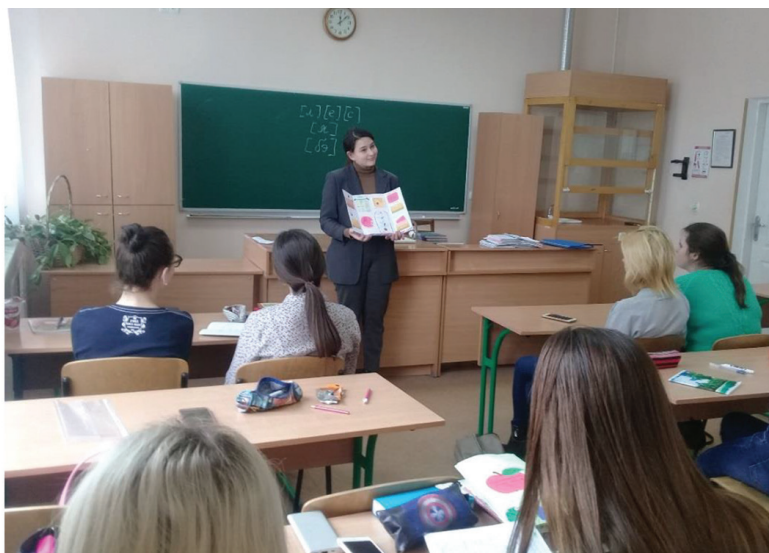
закладів вищої освіти реалізації квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки фахівців.

Суть квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів полягає в реалізації елементів фахової діяльності, а саме: формування в них методичного досвіду, вдосконалення методичної майстерності під час самоосвіти, розвитку методичної активності, здійснення педагогічної рефлексії, реалізації професійної творчості, що відбувається під час аудиторної та позааудиторної роботи. Крім того, квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність здобувачів вищої освіти є однією з умов формування основ професійного самовдосконалення та самореалізації майбутнього вчителя.

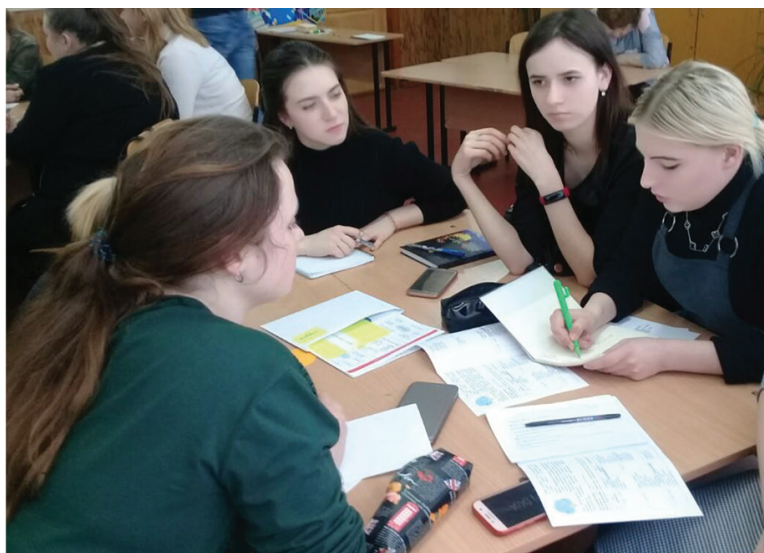
Зазначимо, що квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність є однією із форм контекстного (професійно спрямованого) навчання, коли за допомогою системи форм, методів і засобів навчання – традиційних (пасивних), активних та інтерактивних – моделюється зміст та формується цілісне розуміння майбутньої професійної діяльності майбутніх учителів.

Серед технологій, методів і прийомів, які є базовими для реалізації зазначеної інновації, слід зазначити такі: технологія випереджального навчання, технологія особистісно орієнтованого та диференційованого навчання, технологія поетапного формування інтелектуальних умінь (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація тощо), педагогічні ігри, активні та інтерактивні методи і прийоми, методи розвитку критичного мислення, ІКТ.

В основі інтерактивного едукативного процесу лежить творча взаємодія педагога зі студентами, яка є головною умовою формування в них творчого методичного мислення в процесі самостійної роботи, аудиторного навчання й передбачає використання активних та інтерактивних методів дидактико-методичної діяльності з актуальних проблем, серед яких: дидактичні ігри, рефлексія власної діяльності за результатами педагогічної практики в школі, «рефлексивні хвилинки», які реалізуються під час аудиторної та позааудиторної діяльності, діаграма Ішікави (діаграма «риб'ячої кістки» (Fishbone Diagram) або «причинно-наслідкова» діаграма, «діаграма Венна», «діамантова діаграма», яка допомагає створити ієрархію професійних цінностей, висловити

Методична скринька

Виконання методичних практико орієнтованих завдань

свою думку; «аркуш мети фахівця», «мозковий штурм», «ГРОНО», метод «ПРЕС», «сенкан», «кубування», «акваріум», «обери позицію», «читання (педагогічних ситуацій) із зупинками», «читання з позначками»; «обмін думками», «знаю, хочу дізнатися, дізнався», «тонкі і товсті питання» («однозначні» (фактичні) та розгорнуті, ґрунтовні відповіді); методичні дебати та турніри; групове (парне) моделювання та презентація знань різних типів тощо.

Розвиток методичної креативності відбувається через розробку й впровадження комплексу методів і форм методичної підготовки студентів, таких як рольові ігри, тренінги, педагогічні олімпіади, конкурси педагогічної майстерності, аукціони методичних ідей тощо.

Набуття студентами методичного досвіду впливає впровадження позааудиторних заходів методичного спрямування, зокрема «Панорама творчих методичних ідей», «Методичний тур-

Методичне портфоліо здобувача вищої освіти

нір», «Педагогічні роздуми», «Віртуальна подорож у педагогічне минуле» тощо.

Так, упровадження панорами творчих методичних ідей як творчої форми квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів дозволяє презентувати студентам свої методичні знахідки у вигляді фрагментів уроків і виховних заходів, апробованих ними під час педагогічної практики.

Методична доцільність «Панорами творчих методичних ідей» полягає в тому, що відбувався не тільки обмін уже наявним досвідом студентів, але й самореалізація, формування власної системи методичної діяльності.

Серед методів і прийомів, за допомогою яких формуються квазіпрофесійні вміння здійснювати рефлексію власної дидактико-методичної діяльності, слід зазначити такі, як здійснення аналізу і самоаналізу змісту методичних розробок уроків учителів та їх критичний аналіз, написання методичного есе «Моя методична майстерність», захист творчих методичних проєктів, «Дебрифінг» методом «Незакінчене речення», метод «Рефлексивний екран» («Який мій найбільший методичний успіх за семестр (навчальний рік)?», «Завдяки чому і як я зміг досягти методичного успіху?», «Які мої просування в методичних знан-

нях, уміннях?», «Що я зрозумів про своє методичне незнання?», «У чому полягають мої методичні труднощі? Як я їх долаю?» тощо.

Ефективними засобами реалізації зазначеної інновації, формування методичних навичок і вмінь майбутніх учителів є підручники, навчально-методичні посібники практичного спрямування, тексто-графічні (опорні схеми, таблиці) та дидактико-методичні матеріали, демонстраційні предмети і матеріали, інформаційні ресурси інтернету, технологічні карти уроків, періодичні видання, методичні розробки вчителів, аудіовізуальні засоби навчання (педагогічні кінофрагменти, відеотека уроків) тощо. Універсальним засобом методичної підготовки студентів залишається комп'ютер з його мультимедіа можливостями, що забезпечує інтерактивність процесу квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів.

Таким чином, квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів є основою для розвитку методичної майстерності та творчості педагога і передбачає здійснення педагогічної рефлексії, яка пов'язана з орієнтацією на саморозвиток і самовдосконалення особистості вчителя, що забезпечує прискорення його фахового становлення та самореалізації. Саме тому квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів сприяє розв'язанню завдання сучасної системи вищої педагогічної освіти, яке полягає в орієнтації майбутнього вчителя на постійний саморозвиток і самовдосконалення, мотивуванні на професійні досягнення, життєві успіхи, до неперервної освіти надалі, створенні необхідних умов для самореалізації її творчого потенціалу, організації творчої методичної діяльності на всіх етапах навчання, виявленні особистісних ресурсів для досягнення вершин у професійній педагогічній діяльності, яких можна досягти у фаховому освітньому середовищі.

Безумовно, професійна підготовка вчителя не закінчується в стінах педагогічного освітнього закладу. Навіть за умов ефективного функціонування фахового освітнього середовища педагогічного ЗВО вона продовжується протягом усього періоду його професійної діяльності.